

साई महिमा

साई तुमची मूर्ति प्यारी
 साई तुमची लीला न्यारी
 साई तुमची कीर्ति भारी
 साई तुमची उदी तारी ॥१॥
 भक्त संकटी असता बाबा
 धावत येती साई बाबा
 उदी देउनी भक्ता सत्वर
 संकट निर्मूल करीती बाबा ॥२॥
 घेता दर्शन बाबा तुमचे
 भाग्य उजळते भक्त जनांचे
 प्रसाद भक्षण करीता बाबा
 दुःखही हारते सकल जनांचे ॥३॥
 तव भक्तीची नितांत गोडी
 सर्वाना कळली फार थोडी
 तव भक्तांची रिंग लागली
 दर्शन तुमचे घेण्या शिरडी ॥४॥
 बाबा तुमचा भक्त मासुली
 भक्ति करीतो वेडी वाकुडी
 दर्शन देई तव बाबा आता
 धन्य धन्य मी होईन शांता ॥५॥

—श्री. शांताराम ब्रीद
 २६ नव योजना सदन
 ताडदेव, मुंबई ३४

साई

साई एकदाची आता दर्शन द्या हो
 दास जाणोनीया चरणी ठाव द्याहो
 जन्मा येवूनिया पापे बहू झाली
 उदीस्पर्शताची सर्वंनष्ट झाली
 अशी शक्ती तुझ्या विभूतीची
 मस्तकासी तीसी लावोनी धन्य झालो

 साई एकदाची आता दर्शन द्याहो
 दास जाणोनीया चरणी ठाव द्याहो
 गावामध्ये तुझ्या आला होता रोग
 गहूरुपे त्यासी दळीसी जात्यात
 दळीलेला रोग करीसी सीमापार
 अशी लीला तुझी असे चमत्कार

 साई एकदाची आता दर्शन द्याहो
 दास जाणोनीया चरणी ठाव द्याहो
 देवापरी देवतुची तुची साईनाथ
 मायबाप तूची झालासी भक्तांस
 तुझे नामाचाची लागलासे छंद
 नको कष्ट देवू आता या दासास

 साई एकदाची आता दर्शन द्याहो
 दास जाणोनीया चरणी ठाव द्याहो
 नको मज स्वर्ग सुखे भोगण्यास
 नको मज प्राशावया अमृताचा घोट
 परी आस माझी पुरी करा एक
 अंत माझा साईकरी तुझेची दारांत

 साई एकदाची आता दर्शन द्याहो
 दास जाणोनिया चरणी ठाव द्याहो

—श्री. शाम तेंडोलकर
 यशश्री अपार्टमेंट्स राममारुती
 रोड, नौपाडा, ठाणे

शरण तुला साईनाथा

२४

तुच कर्ता आणि करविता

शरण तुला भगवंता मी रे शरण तुला साईनाथा

तुझ्या दर्शने शांती मिळते

स्मरणे तुझीया भव भय हरते

अखंड नामे संकट टळते

सुख-शांतीचा तू निर्माता

शरण तुला भगवंता, मी रे, शरण तुला साईनाथा

तुच अमुचा माय ताता

तुजविण आम्हा न दुजा त्राता

संकट काळी धाऊनी येशी

कलवृत्ती तू साक्षाता साईनाथा

शरण तुला भगवंता मी रे शरण तुला साईनाथा

तुझ्या उदीने रोग-राई टळते

तिर्थ-प्रसादे पुण्य लाभते

भजनी तुझीया दुःखही हरते

कलीयुगी तू साक्षात् देवता

शरण तुला भगवंता मी रे शरण तुला साईनाथा

तुच कर्ता आणि करविता

शरण तुला भगवंता मी रे शरण तुला साईनाथा

—सौ. त्रिनीता अ. केंकरे
राजवाडा, म्हापसा गोवा

उदी नोहे नुसते भस्म

उदी नोहे नुसते भस्म हे तर आहे संजीवन
 भक्तजनां ! व्या भाळी लाऊन ॥४॥
 साईंची ही योग परीक्षा
 भक्तांना तर अद्भुत दीक्षा
 नरदेहाची राख पसा भरा सांगे धुनी आवर्जून ॥५॥
 मशिदीमधली साईंमाया
 मालिक-अवलाची ही किमया
 घडविते जनांना अमरपणाचे ज्योतिर्मय दर्शन ॥६॥
 भवतापाचा एक उपाय
 उदी ही करिते नित्य सहाय
 काळमुखातून जगतो माणूस हे मृत्युजय जीवन ॥७॥

—श्री. राधाकृष्ण गुप्ता ‘चेतन’

पाटकर वाडा, भगतसिंग पथडोंविली (पूर्व) ४२१२० जि. ठागे

श्री. वसंतराव सूर्यवंशी यांचे दुःखद निधन

श्री साईंबाबा संस्थानचे पर्यवेक्षक श्री. वसंतराव वामनराव सूर्यवंशी यांचे शिरडी येथे दि. १४-२-१९८३ रोजी अल्पशा आजाराने अवघ्या ३५ व्या वर्षी आकस्मित निधन झाले.

कै. वसंतराव सूर्यवंशी महसूल खात्याचे निवृत्त मंडळ अधिकारी श्री. वामनराव सूर्यवंशी यांचे जेष्ठ पुत्र होते. ते कमाशाखेचे पदवीधर होते. त्यांनी संस्थान सेवेत सन. १९६९ मध्ये प्रवेश केला आणि आपल्या गुणांनी व त्यांनी निष्ठेने केलेल्या श्री साईं सेवेचे फळ म्हणून पर्यवेक्षक या पदापर्यंत त्यांना पदोन्नती देण्यात आली होती.

ते अत्यंत कुशाग्र बुद्धीचे, निर्बंसनी, तडफदार व मनमिळावू स्वभावाचे होते व त्यामुळे संस्थान अधिकारी व सर्व सेवक यांच्यात प्रिय होते.

त्यांच्या अकाळी निधनाने सर्व संस्थान सेवक व अधिकारी यांना तीव्र दुःख झाले.

त्यांच्या मागे आई, वडील, ३ भाऊ, बहिण, पत्नी आणि एक मुलगा व दोन मुली असा परिवार आहे.

श्री साईंबाबा त्यांच्या आत्म्यास शांति व सद्गति देवोत.

साईंची उदी जशी ही पुण्याईची नदी

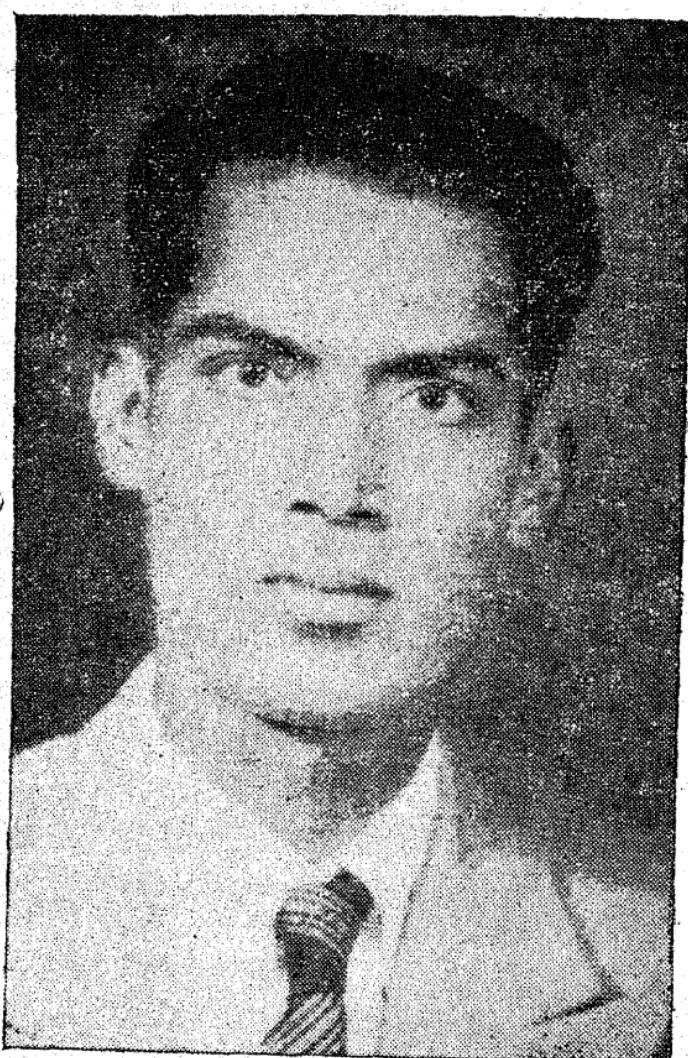
उदी लाविता भालावरती
 सर्वे संकटे संपुन जाती
 दुर्दैवाचे दिवस संपती
 ये भाग्याची सदी
 जशी ही पुण्याईची नदी ॥१॥

जळी मिसळुनी उदी प्राशिता
 देहच होतो निर्मल सरिता
 व्यथा व्याधिही वितळुनी जाती
 दुःख न स्पर्शी कधी
 जशी ही पुण्याईची नदी ॥२॥

उदी उतरिता अंगावरुनी
 पिशाच्या-बाधा जाते सरुनी
 ज्ञानाई हा साई माझा
 ठेवावा नित हृदी
 जशी ही पुण्याईची नदी ॥३॥

—श्री. शांताराम नांदगावकर
 ‘प्रशांत’ १९ ब, २० वा रस्ता,
 खार (पश्चिम), मुम्बई-४०० ०५२

विष्णु वासुदेव प्रभू साईचरणी विलीन

साईभक्त श्री. विष्णु वासुदेव प्रभु ह्यांचे दिनांक २-२-८३ रोजी रात्रौ
बाजूत ५ मिनिटांनी हृदयविकाराच्या झटक्याने वयाच्या ६५ व्या वर्षी
निघन झाले. त्यांच्या मागे पत्नी, २ मुलगे १ मुलगी, सुन व एक नातु असा
परिवार आहे. गेली ३० वर्षे ते नियनेमाने साईबाबांच्या तिन्ही उत्सवास सह-
कुटुंब इजर राहत होते. बाबांवर त्यांची नितांत श्रद्धा होती. ता. २११२१८२
रोजी त्यांना हृदयविकाराचा पहिला झटका आला. तेव्हा त्यांना राजावाढी
हॉस्पिटलमध्ये २१ दिवस ठेवण्यात आले होते. नंतर वरे होऊन ते ११११८३
रोजी आपल्या घरी आले. त्यानंतर त्यांची प्रकृति सुधारत होती. पण २१२१८३
रोजी रात्री अचानक त्यांची प्राणज्योत मालवली. त्यांच्या कुटुंबियांच्या दुःखात
आम्ही सर्व साईभक्त सहभागी आहोत. श्रीसाई त्यांच्या आत्म्यास शांती देवोत.

साईं संदेश

४७

श्रीसाईं प्रचार कार्यासाठी मराठी हिंदी विभाग मासिक
दरमहा एक तारखेस प्रकाशन

साईं संदेश (मराठी-हिंदी विभाग)

संपादक : अशोक खांवेकर, साईंकृपा मुद्रणालय
कोपरगाव ४२३६०१ जिल्हा अहमदनगर
फोन नं. ४९६

* श्रीसाईं प्रचार कार्यासाठी वाहिलेले संशोधनपर मासिकाचा प्रथमांक प्रकाशित झाला आहे.

* आर्कषक मांडणी दुर्मिळ माहिती व छायाचिन्हे श्रीसाईंचे देखणे, रंगीत मुख्यपृष्ठ समकालीन संतावर प्रकाशित झोत, वाचनीय लेख विचारपुस्ते, आठवणी अनुभव शिर्डीवृत्त विशेष आदि मजकूरांनी नटलेले हे मासिक आहे.

* वार्षिक वर्गणी रु. ४०/- (टपालखर्चासह व २ खास अंकासह)

* श्रीसाईंलीला मासिकाचे जे वर्गणीदार आहेत किंवा साईंभक्तांनी रु. ३०० (तीन) रुपयांची पोस्ट तिकीटे पाठविल्यास नमूना अंक पाठविण्यात येईल.

* श्रीसाईं भक्तांच्या नावाची सूची 'श्रीसाईंसंदेश' पुस्तिका रूपाने प्रकाशित करीत आहे. कृपया संपूर्ण पत्त्यासह माहिती पाठवावी ही विनंती,

* घोषणा *

श्री साईंलीला मासिकाच्या मालकीबद्दल व अन्य तपशीलाबद्दल दर वर्षी फेब्रुवारी नेतरच्या पहिल्या अंकात प्रसिद्ध करावयाची घोषणा.

१. प्रकाशनाचे स्थळ :—

साईं निकेतन

८०४-बी, डॉ. आंबेडकर रोड, दादर,
मुम्बई-४०००१४.

२. प्रकाशनाचा कालावधी :—

मासिक.

३. मुद्रकाचे नाव :—

श्री. पांडुरंग दाजिबा मोरे

राष्ट्रीयत्व

भारतीय

पत्ता :—

बॉम्बे नेशनल प्रिंटर्स, वडाळा,

मुम्बई-४००००३१.

४. प्रकाशकाचे नाव :—

श्री. क. हि. काकरे

राष्ट्रीयत्व :—

भारतीय

पत्ता :—

साईं निकेतन

८०४-बी, डॉ. आंबेडकर रोड, दादर,

मुम्बई-४००००१४.

५. संपादकाचे नाव :—

श्री. क. हि. काकरे

राष्ट्रीयत्व :—

भारतीय

पत्ता :—

साईं निकेतन,

८०४-बी, डॉ. आंबेडकर रोड, दादर,

मुम्बई-४००००१४.

६. हे पत्र ज्यांच्या मालकीचे आहे

श्री साईंवाचा संस्थान, शिरडी

त्यांचे व १ टक्क्याहून अधिक

(धार्मिक व चॅरिटेबल संस्था)

भांडवल धारण करणारे भाग-

धारक किंवा भागीदार यांची

नावे व पत्ते.

मी, श्री. क. हि. काकरे यानुसार असे घोषित करतो की वरील तपशी ल माझ्या माहितीप्रमाणे व समजूतीप्रमाणे सत्य आहे.

क. हि. काकरे

(प्रकाशकाची सही)

रिसीव्हर

साईबाबा संस्थान शिरडीची प्रकाशने

अ.क्र.	पुस्तकाचे नाव	भाषा	किंमत रु. पैसे	पो. व पॉर्टेज रु. पैसे
१)	श्री साईचरित्र	मराठी	२२=००	६=००
२)	"	इंग्रजी	१३=५०	४=००
३)	"	हिंदी	१२=००	४=००
४)	"	गुजराथी	१२=००	४=००
५)	"	कन्नड	१०=००	४=००
६)	"	तेलगू	१३=००	४=००
७)	"	तामील	१२=००	४=६०
८)	श्री साईलीलामृत	मराठी	७=५०	३=००
९)	"	हिंदी	७=००	३=५०
१०)	"	गुजराथी	४=२५	३=००
११)	अवतार व कार्य	मराठी	४=००	३=००
१२)	स्तवन मंजरी	मराठी	०=३५	३=००
१३)	"	गुजराथी	०=३०	३=००
१४)	सगुणोपासना	मराठी	०=५०	३=००
१५)	"	गुजराथी	०=५०	३=००
१६)	तेलगू पुजाविधी	तेलगू	छपाई चालू	आहे.
१७)	चार अध्याय	मराठी	१=२५	३=००
१८)	श्रीसाईबाबा ओफ शिरडी (भक्ता)	इंग्रजी	५=००	३=००
१९)	किर्तनमाला	मराठी	०=७५	३=००
२०)	सचित्र साईबाबा	मराठी	४=००	३=००
२१)	शिरडी दर्शन	इंग्रजी	४=५०	३=००
२२)	मुलांचे साईबाबा	मराठी	१=७५	३=००
२३)	"	इंग्रजी	१=७५	३=००
२४)	"	तेलगू	छपाई चालू	आहे.
२५)	"	गुजराथी	१=५०	३=००
२६)	"	हिंदी	१=३५	३=००

Regd. No. MH/BYE/26

LICENCE No. 19

Licence To Post Without Prepayment
At Dadar Head Office, Bombay-14

(कवर पृष्ठ रे वर्तम)

१७)	ग्रेट सेंट श्री साईबाबा	मराठी	०=५०	३=००
१८)	श्री साईबाबा रि सुपरमेन	इंग्रजी	५=२५	३=००
१९)	शिरडी गाईड	इंग्रजी	१=५०	३=००
२०)	"	मराठी	१=५०	३=००
२१)	शिरडी गाईड	गुजराठी	१=५०	३=००
२२)	"	हिंदी	छपाई चालू	आहे.
२३)	कदाचार्य	मराठी	०=९०	३=००
२४)	धीसाईलीला, अधिकृत मासिक	मुलपत्र मराठी व इंग्रजी वार्षिक वर्षणी		
			१०=००	प्रत्येकी प्रत १=००

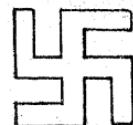
(ठी. पी. ची पद्धत नाही.)

अ.क्र.	फोटोचे नाव	फोटो साइज	किंमत रु. पैसे	पो. व पॉर्टिंग रु. पैसे
१)	आशिर्वाद फोटो	१४"X२०'	१=६५	३=००
२)	"	१०"X१४	१=१०	३=००
३)	"	७"X१०'	०=५५	३=००
४)	"	४"X५"	०=२०	३=००
५)	"	२"X३"	०=१५	३=००
६)	दगडावर बसलेले वाबा (रंगीत)	१४"X२०"	१=६५	३=००
७)	" (काळा पांदरा)	१४"X२०"	१=६५	३=००
८)	मूर्ती फोटो	१३"X१८"	३=७५	३=००
९)	"	१३"X१८"	१=००	३=००
१०)	झारकामाई केमेरा (रंगीत फोटो)	१०"X२०	१=१०	३=००
११)	" (काळा पांदरा)	१०"X१४"	०=८५	३=००
१२)	केमेरा झारकामाई फोटो "	९"X१२'	१=१०	३=००
१३)	" (रंगीत)	९"X१२'	१=६५	३=००
१४)	निला	९X१३	०=७५	३=००
१५)	श्रीसाईबाबाचे पत्थाचे कॉलेज्डर	---	१६=००	८=००

मुद्रक : पांडुरंग मोरे, बॉम्बे नेशनल प्रिन्टर्स प्रा. लि., ४२, जी. डी. बेकर मार्ट,
बाबाला, मुंबई ३१, संपादक व प्रकाशक : श्री. क. हि. काकरे, डॉ. निकेतन
डॉ. आंबेडकर रोड, खोदादाद सर्कलजवळ, प्लाट नं. ८०४ वी. डॉर्ट, मुंबई १४

जगा लावावे सत्पथी । हेचि साईलीलेची कृती ॥

श्री साईलीला

श्रीसाईबाबा संस्थान,
शिरडीचे अधिकृत मासिक

: संपादक :

श्री. क. हि. काकरे
शिसिंघर श्रीसाईबाबा संस्थान, शिरडी

: कार्यकारी संपादक :

डॉ. श्री. दि. प्रचुरे
एम. ए. पी. एच. डी.
(इंग्रजी आवृत्ती)

श्री. सदानन्द चेंदवणकर
(मराठी आवृत्ती)

श्रीसाई वाक्सुधा

वर्ष ६२ वे)

किंमत १ रुपया

(अंक १

प्रिल १९८३

श्रीरामनवमी विशेषांक

दूरध्वनी

८८२२५६१

: कार्यालय :

“ साईनिकेतन ”, प्लॉट नं. ८०४-बी, डॉ. आंबेडकर पथ, दादर. मुंबई-४०० ०१४.

वार्षिक वर्गणी रु. १०/- (ट.ख.सह) किरकोळ अंक १ रु. फक्त.

जगा लावावें सत्पथी । हेचि साईंलीलेची कृती ॥

श्रीसाईं वाक्सुधा

अखिल विश्वा मार्गील संपत्ती ।
देऊनि गुरुपकार फेंडुं जे इच्छिती ।
अमायिक दात्या जे मायिक अर्पिती ।
येणे का पावती उच्चीर्णता ॥ ११६ ॥

देह ओवाळू गुरुवरून ।
तरी तो केवळ नश्चर जाण ।
जीव सांडावा ओवाळून ।
तरी तो जाण मिथ्या स्वयें ॥ ११७ ॥

सद्गुरु सत्यवस्तुचा दाता ।
तया मिथ्या वस्तु अर्पितां ।
उत्तराई काय होईल दाता ।
आहे ही वार्ता अशक्य ॥ ११८ ॥

म्हणोनि अनन्य श्रद्धापूर्ण ।
घालोनि दंडवत लोटांगण ।
मस्तकी वंदा सदगुरुचरण ।
उपकार स्मरण पूर्वक ॥ ११९ ॥

अखंड गुरुपकार स्मृति ।
हेच भूषण शिष्याप्रती ।
त्यातूनि उत्तीर्ण होऊ जे पाहती ।
निज सुखा आंचवती ते शिष्य ॥ १२० ॥

—श्रीसाईं सच्चरित् अध्याय ५१ वा.

सर्वे क्षयान्ता निचयः पतनान्ता
समुच्छयाः ।
संयोगा विप्रयोगान्ता मरणान्तंच
जीवितम् ॥
तस्मात्पुत्रेषु दारेषु मित्रेषुच
धनेषुच ।
नातिप्रसंगः कर्तव्यो विप्रयोगो हि
तैर्धर्वम् ॥
—वात्मीकी नारायण ७-५२-११-१२
सर्वं च संग्रह अंती नाश पावतात.
उत्थानाचा अंत पतनात होतो. संयो-
गाचा अंत वियोगात होतो, आणि
जीविताचा शेवट मरणात होतो. यास्तव
पुत्र, कलत्र, मित्र व.धन यांच्याविषयी
अत्यधिक ममता बाळून्येन्ये. त्यांचा
वियोग हा निश्चितच आहे.

अनुक्रमणिका एप्रिल १९८३

- १) संपादकीय
- २) उमललेली भावपुष्पे
- ३) रामनामस्मरण सामर्थ्य
- ४) भक्तिमार्ग एकविचार
- ५) श्रीसाई सच्चरितातील ग्रंथ
- ६) रामावतार साईबाबा।
- ७) श्री उदीचा व श्रीसत्चरिताचा अनुभव
- ८) अमृतकुंभ
- ९) भक्ति महिमा
- १०) भक्ताचा अद्भुत अनुभव
- ११) श्री साईबाबांनी कोडे सोडविले
- १२) बाबांच्या जीवंतपणाचा पुरावा
- १३) अश्रद्धा हाच मोठा अपराध
- १४) लावा कावड रांगा
- १५) चरणी लीन व्हावे
- १६) साईप्रार्थना
- १७) साईबाबांचं दरसन ध्यायला
- १८) कृपावंत साई
- १९) मुक्तीचा आनंद
- २०) हरे क्ले श. सर्व साई
- २१) श्री साईनाथाय नमः
- २२) साईमहिमा
- २३) साईनाम
- २४) तुझिया दारी आले साई
- २५) श्रीसाईनाथाष्टक
- २६) श्रीसाईलीला
- २७) शिरडी वृत्तांत

नवीन वर्षात पदार्पण
प. पू. गोदावरी माताजी
श्री. मधुकरराव अंबाडे
श्री. वसंत प्रधान
ले. कर्नल मु. ब. निबाळकर
श्री. पां. वा. भुतकर
श्री. मनोहरपंत सावंत
श्री. गणपतराव म सामंत
श्री. चंद्रकांत गरगटे
सौ. सुजीला चौबळ
सौ. शैला म. पितळे
श्री. के. पी. पहाडे
श्री. पु. कृ. धुपकर
प्रा. र. श्री. पुजारी
डॉ. ग. स. कामत
डॉ. एम. जी. दीक्षित
[सौ. आसावरी वायकूळ
सौ. मालती य. आगाशे
श्री. र. श. जुनरकर
श्री. प्र. अ. पुराणिक
श्री. सीताराम पवार
श्री. संजय परळकर
श्री. म. कृ. विचारे
सौ. शोभना सोनवेलकर
श्री. मधुकर पाठक
श्री. पंढरीदास खडेकर
जाने. १९८३

नवीन वर्षात पदार्पण

६
सूफुकीपु

श्रीसाईबाबांच्या श्रीसाईलीला मासिकाला आज ६१ वर्षे पूर्ण होऊन ते ६२ व्या वर्षात पदार्पण करीत आहे. याबद्दल मनापासून आनंद होत आहे. या नूतन वर्षाचा पहिला अंक श्रीसाई भक्तांच्या हाती आज देत आहोत. हा अंक श्रीरामनवमी विशेषांक म्हणून प्रसिद्ध करीत आहोत. आमच्या दर

बर्षीच्या रुढीप्रमाणेच हा अंक श्रीरामनवमी विशेषांक म्हणून प्रसिद्ध होत आहे. पण या खेपेस तो रामनवमीच्या बरेच दिवस अगोदर हं! रामनवमी हा उत्सव श्री बाबांनी स्वतः सुरु केलेला उत्सव आहे व तो श्रीबाबांच्या वेळेपासून तो आजतागायत शिरडीत अतीव उत्साहाने साजरा केला जातो. या अंकात या विशेषांकाला साजेसेच असे लेख, कविता, साहित्य भक्त वाचकांपुढे ठेवलेले आहे त्याचा ते आनंदाने स्वीकार करतील अशी खात्री वाटते.

मर्यादारूपी पुरुषोत्तम प्रभूरामचंद्राचे महत्त्व व त्याचे महात्म्य संतचूडामणी भगवान श्रीसाईबाबांनी बरोबर ओळखले होते. जनता सुखी व्हावी, भारतात व जगात सर्वत्र आबादीआबाद सुख-समाधान व प्रेमभाव बाढत रहावा हीच बाबांची मनिषा होती व त्यासाठीच तर त्यांचा हा अवतार, व आजही बाबा याच कार्यासाठी आपल्या सर्वांच्या दृष्टिआड राहून झटत आहेत.

या प्रभूरामचंद्रांवर बाबांची अपार भक्ती होती. रामायण हा तर त्यांचा आवडता ग्रंथ इतोता. खरोखरच रामायण हा अत्यंत उपयुक्त बहुमोली असा ग्रंथ आहे. त्यातील प्रत्येक वाक्या-वाक्यातून आपणास घेण्यासारखे कितीतरी आहे. तो फार प्राचीन ग्रंथ असला तरी तथ्य घेणाऱ्याला त्यात नवनवीन कितीतरी आहे. परंतु प्राह्यांश आपणास घेता आला पाहिजे, व आचरणात आणता आला पाहिजे. दैनंदिन जीवनात हच्या रामायणातील तत्त्वे आपण आचरणात आणू शकले नाहीं तर रामायण वाचल्याचा व ऐकल्याचा काहींएक उपयोग होणार नाहीं. पाण्यात पडलेल्या माणसाला लाकडाचा ओँडका हाती

लगला तर तो बुडणार नाहीं. त्या लाकडावर तो लोंबकळत राहिल; परंतु किनान्यावर जायचे तर त्यासाठी स्वतःचे हातपाय हालविले पाहिजेत. त्याशिवाय तरणोपाय नाहीं. त्याच्वरप्रमाणे रामायण हा एक लाकडाचा ओंडका आहे त्याचे आपणास रसग्रहण करता आले पाहिजे. त्याचे आपणास मनन करता आले पाहिजे, व जे ग्राह्य ते जीवनात उतरविले पाहिजे. रामायणात धर्म कोणता व अधर्म कोणता याचे सुंदर विवेचन करण्यात आलेले आहे. धर्माचा उदय अंतकरणातून होतो व तसा तो झाला पाहिजे. धर्म रोजच्या व्यवहारात उतरविता आला पाहिजे. धर्म हा साधुसंतांसाठी व आहे तो गृहस्थाश्रमियांसाठी नाहीं असे मुळीच समजू नका. साधु प्रमाणेच संसारी माणसानेही आपला संसारधर्म पाठ्यावयाचा असतो. तो पालन करूनच त्याला गृहस्थाश्रम शोभविता. येईल व कल्याण साधता येईल. देव वाटेल तेवढा मोठा. असो व त्याचा स्वर्गलोक वाटेल तेवढ्या सुखांनी भरलेला असेना का परंतु माणसपेक्षा मोठे या जगात दुसरे काही एक नाहीं. माणूस माणूसकीने वागू लागल्यास देव त्याच्या सन्निध्य सतत रहातील. ही सुंदर विचारसरणी रामायणातून प्रकर्षाने आढळते. ही विचारसरणी प्रत्येकाने अंगीभूत आणण्याचा यत्न केला पाहिजे. म्हणून प्रत्येकाने रामायणावर प्रेम करावे. तो ग्रंथ आदराने बाचावा. खुद बाबांनी या प्रथावर प्रेम केले. रामचंद्रांबद्दल तर त्यांनी अतिशय जिब्हाळा, आदर व आत्यंतिक भावना व्यक्त केली असून या भावनेतूनच रामजन्मोत्सव साजरा करण्याची मनिषा त्यांनी व्यक्त केली. भवतांनी त्यांची मनिषा शिरसावंद्य मानून पूर्ण केली. म्हणून शिरडीत हा बाबांचा, बाबांनी सुरु केलेला उत्सव म्हणून महाआदराने व उत्साहाने, जल्लोषात साईंभवत साजरा करीत आलेले आहेत, असतात व यापुढेही करतील.

तेव्हां श्रीराम साईंच आम्हां परब्रह्म। श्रीराम साईंच अमुळा परमार्थ परम। श्रीसाईंच श्रीकृष्ण श्रीराम। निजाराम श्रीसाई। अशी आमची सर्वांची भावना झाली पाहिजे. हाच श्रीरामनवमी उत्सवाचा संदेश म्हणून देता येईल.

॥ जय श्रीसाईराम ॥

श्रीक्षेत्र शिर्डी येथे समाधिमंदिरात श्रीसाईं समर्थाच्या प्रसन्न दर्शन समयी

उमललेली भावपुष्पे

प. पू. श्री गोदावरी माता
श्री उपासनी कन्याकुमारी आश्रम, साकुरी

● सन्त सत्पुरुषांच्या सहज लीलेत सर्वांची कणव असून, त्याचा परिणाम अनंत ब्रह्मांडाचे कल्याण होण्यातच होत असतो. साईं समर्थाचा अवतार दृष्टा दृष्टपूर्व अनिर्वचनीय निरूपमोत्तम आहे. श्री साईंनीं दरखार खुला केला आहे. श्रीमंत, गरीब, पुण्यवान, पापी, ज्ञानी, अज्ञानी कुणीही केव्हांही यावं, अन् साईं सर्वांची आई, तिच्या कुशीत शिराव. सर्वांना सारखं मायेच पांधरूण घालील. सर्वांना सारखा खाऊ देईल. "पिताऽहमस्य जगतो माता धाता पितामहः" या भगवदुक्तिचे सगुण म्हणजे आमचे साई. त्यांच्या मुखकमलाकडे पाहिलं कीं, आपलं माहेर लाभलं असं वाटतं जणू चाही बाजूनी. सर्वांगाला बिलगतो आहे असा, कधीहि न संपणारा आनंद निराळाचं तो. साईंचे ओशठद्वय इतके बोलके आहेत कीं, त्यातून आता बोधामृत पाझरेल की काय असं वाटतं, 'अरे, या ना सर्वांनी. तुम्ही सर्व माझीच लेकरंबाळं अहांत. मी आहेना सर्वांना भक्तम आधार. मग भीति कशाची? कुणाला? कुणाची? असे एकमेव निर्भयस्थान, लौकिक भान हरपून टाकणारे म्हणजे आमचे साई. साईंच्या कृपाकटाक्षे करून शांति, स्थैर्य, सात्विक धैर्य बळावते. येणाऱ्या सर्व थरातींल समस्त प्राणिमात्रांवर साईंच्या परब्रह्मरूप दृष्टितून सतत वात्सल्य प्रेम भरून वर्षाचि करीत असते. जीवनात जणू क्रांतिकारक मंगल, अनमोल सुखपर्वाची पहाट करून देत आहे, असं वाटत. साईंनी फार मोठा दिलासा दिला आहे. 'अरे, जो माझ्या मशिदीची पायरी चढेल, त्याचे सर्व पाप धुवून जाईल. ही मशीद काहीं खोटधाची नाही. विगतकल्पनानुभूति करून देणारे प्रयागराज तीर्थ म्हणजे साई. साईंच्या क्षज्ञानाग्निरूप धुनीतील भस्म सर्वांना संजीवनी मात्रे प्रमाणे तारक झाले आहे. साईंचा "निष्ठा सबुरी" हा मंत्र अध्यात्म देवालयाचा पाया आहे. लौकिकातही तो उपयुक्तच आहे. सामान्य एक निबवृक्ष. पण साईंच्या सान्निध्याने तो कल्पद्रुम झाला आहे. त्याचा कडूरस पीयूषसम सर्वप्रिक्षित झाला आहे. आज त्याच्या केवल दर्शनमात्रे लाखो प्राणिमात्र पावन होत आहेत. साईंनी अन्यवृक्ष डावलून निबाताती निवास केला. त्यांना रुचला. धन्य ती स्थावर योनी. त्यातील जीव

"अहो भाग्यम् होभाग्यम्" याप्रमाणे भाग्यवानच म्हटला पाहिजे. संत चरित्राचा आदर्श ठेवून प्रदीर्घ प्रयत्न करावा. हे यत्नरूप उद्यान कृपारूप फुलाकळांनी भारावेल. साईंर्नी अनेक प्रेमवृद्ध भक्तांसाठी स्वसंवित गुप्त रहस्य जतन केले आहे. आपलेच सत्वर जाणे होत नाही. गुरुमाझली वाट बघतच असते. लहान बालकाप्रमाणे धावत जाऊन भवसमुद्र तारक नौकेप्रमाणे असलेल्या सांईच्या पाउलांना घट्ट मिठी घालावी. संपूर्ण शरणांगत व्हावे म्हणजे जीवनाचे सोने बनते. हेच सोने आपण विजयादशमीच्या निमित्ताने परमपूज्य सद्गुरु श्रीसाईसमर्थाच्या चरण—कमली समर्पण करायचे आहे. दसन्याच्या दिवशी अखिल विश्वाचा कारभार "श्री उपासनी महाराज" यांचेवर सोपवून ते परमधारी लीन झाले. स्थूल शरीर अंतर्धान पावले तरी साकोरीला पिंजन्यात "श्री उपासनी महा—राजा" च्या रूपाने त्यांची निरंतर वस्ती आहेच, व आत्मरूपाने सर्व सन्निध्न आहेतच. अंतर्मुख वृत्तिला प्रतीत होणाऱ्या, भक्तांचे सर्वथैव मंगल करणाऱ्या सद्गुरु श्री साईं समर्थाच्या पदकमली अज्ञ बालिकेचे वारंवार कोटी कोटी प्रणाम सादर व्हावेत, ही प्रार्थनारूपी आदरांजली श्री साईंना समर्पण करते.

श्रीरामनवमी उत्सव शिरडी

सर्व श्रीसाईभक्तांना कळविष्यात येते की यंदा शिरडी येथे श्रीराम—नवमी महोत्सव बुधवार दिनांक २० एप्रिल ते शुक्रवार दिनांक २२ एप्रिल १९८३ पर्यंत नेहमीप्रमाणे थाटाने साजरा केला जाईल. सर्व साईभक्तांनी हेच निमंत्रण समजून महोत्सवास हजर राहून संस्थानात शांतता व सुव्यवस्था राखण्यासाठी सर्व तो परीने सहकार्य द्यावे अशी विनंती श्री. क. हि. काकरे, कोटीं रिसीब्हर श्रीसाईबाबा संस्थान शिरडी हे करतात. उत्सवात नेहमीप्रमाणे कीर्तने—प्रवचने होणार असून अनेक शायक—भक्त मंडळी आपापली हजेरी लावणार आहेत.

मुंबापुरीतील श्रीरामनवमी

संस्थानाच्या 'साईनिकेतन' या डॉ. आंबेडकर मार्ग, दादर येथेल्या कायरिल्यातही गुरुवार दिनांक २१ एप्रिल रोजी श्रीरामनवमी उत्सव साजरा केला जाईल व दुपारी ठीक १२ वा. आरती व तीर्थ प्रसादाचा कार्यक्रम होईल.

राम नामस्मरण सामर्थ्य

अनुवादक श्री. मधुकरराव अंबाडे
अंबाडे हाऊस, लकडी पुलासमोर,
दाढिया बाजार, बडोदा, ३९०००१.

(राम नामस्मरण केवढे प्रचंड सामर्थ्य आहे याची कल्पना देणारी ही एक पौराणिक बोध कथा असून ती “श्रीरामनाम महिमा अने भारतना संतरत्नो” या गुजराठी पुस्तकातून रूपांतरीत केलेली आहे. विशेष म्हणजे नारदमुनींच्या चमत्कारीक लीलेने नटलेली ही भावकथा असून ती आमच्या वाचकांना नव्हकीच मोठी रंजक वाटेल. जो रामनामाचा महिमा अगदी तोच साईनामाचा महिमा हे सांगणे नकोच - का. संपादक)

● श्रीरामचंद्र, लंकेचा राजा रावण जो अधर्मी होता, त्याचा वध करून अयोध्येस आल्या नंतरच्या प्रसंगाची ही कथा आहे. मर्यादा पुरुषोत्तम श्रीराम-चंद्रांनी आपल्या राज्यात एक भव्य समेलन (दरबार) भरविण्याची योजना आखली. त्यांचे सद्गुरु पूज्य वसिष्ठ आणि अन्य मंत्री हच्यांच्या बरोबर विचार विनिमय करून भव्य दरबाराचे आयोजन करण्यात आले.

हच्या अशा भव्य दरबारासाठी, अयोध्येच्या नगर जनांनी अयोध्यानगरी सुंदर रीतीने सुशोभित करण्याचे नक्की केले. आमंत्रण पत्रिकाही तयार करण्यात आल्या. त्याप्रमाणे स्वर्गातील सर्वदेव, पृथ्वीवरील महान क्रष्ण-मुनी आणि तपस्वी हच्यांच्या व्यतिरिक्त सर्व राजे महाराजे हच्यांनाही आमंत्रित करण्यात आले. भव्य दरबाराला भव्य मंडप हा हवाच, म्हणून एका भव्य मंडपाचीही व्यवस्था करण्यात आली. देव लोकांसाठी सिंहासने, क्रष्णिसाठी योग्य आसने त्याच प्रमाणे राजांसाठीही वेगवेगल्या सुशोभित बैठकी सिद्ध करण्यात आल्या. प्रत्येक व्यक्तिच्या आसनावर नाव लिहिण्यात आले होते.

सरतेशेवटी समेलनाचा शुभ दिवस उगवला. स्वर्गातील देवांचे प्रीय नारदमुनीही हच्या दरबारात येत होते. मार्गात अनेक राजे आणि क्रष्ण-मुनी त्यांना भेटले. प्रत्येक राजा श्रीरामचंद्रांचे आमंत्रण आहे अशी चर्चा करीत होता. नारदमुनींनी मनातल्या मनात विचार केला की, हच्या सर्वांना मर्यादा

पुरुषोत्तम श्रीरामनामाचा महिमा समजवावा म्हणून त्यांनी त्यांच्या स्वभावा-
नुसार योजना नक्की केली.

श्रीरामाचा भव्य दरबार मंडपाच्या भव्य प्रवेश द्वारावर श्रीरामचंद्र आपल्या
बधुंसह आणि प्रधानांसह आमंत्रित पाहृष्यांचे नम्रतापूर्वक स्वागत करीत होते.
अनुचर मंडपाच्या आयोजनानुसार दरेकास आपआपल्या स्थानी घेऊन जात
होते. भव्य मंडप पाहृन सर्व देव आणि ऋषिमुनी आनंदाचा अनुभव घेत होते.
राजे महाराजे तर अत्यंत प्रसन्नतेने श्रीरामाचेच गुणगान गात होते.

श्रीरामचंद्रांच्या दरबारात अन्य देवांसह नारदमुनी येत होते, त्याच्वेळेस
भारतातील एक स्वास्थ्यक नावाचा समर्थ राजामुद्दा येत होता. नारदमुनींनी
त्यांना बोलाविले. स्वास्थ्यक राजाने आभार मानून त्यांना प्रणाम केला. त्या-
वेळेस नारदमुनींनी त्यांना एक विचित्र सूचना केली. नारदमुनी स्वास्थ्यक
राजाला म्हणाले, "हे राजा! पहा, त्या मंडपात आपल्या उजव्या बाजूच्या
रांगेत महान क्रृष्ण, मुनी, महात्मा बसलेले आहेत, त्या प्रत्येकाला प्रणाम कर.
परंतु राज सिंहासनाच्या शेजारी आसनस्थ झालेल्या पू. श्री. विश्वामित्रांना
मात्र प्रणाम करू नकोस." "

अशा प्रकारची ही विचित्र सूचना ऐकून राजा फार विचारात पडला.
परंतु नारदमुनींच्या सूचनेचा अनादर करणंही शक्य नव्हत. राजाने क्रमप्रसाराणे
एका नंतर एक अशा रीतीने प्रत्येक क्रृष्णींना प्रणाम केला. परंतु श्री विश्वामित्र
क्रृष्णींना प्रणाम न करताच तो स्वतःच्या स्थानी जाऊन बसला. हच्चा नंतर
सभेमध्ये पू. श्री. रामचंद्राचे आगमन झाले, आणि सभेचे संचालन करण्यासाठी
त्यांनी पू. श्री विश्वामित्रांना विनंती केली. त्याच वेळेस श्री विश्वामित्र रामाला
म्हणाले, "हच्चा स्वास्थ्यक राजाने माझा अपमान केला आहे, त्याचा निर्णय
प्रथम घ्यायला हवा. श्री रामचंद्र म्हणाले 'महाराज! आपणासारख्या समर्थाचा
अपमान कोण करू शकणार आहे? काय झालं ते कृपया सांगाल कां?"

श्री विश्वामित्र म्हणाले की, "हच्चा स्वास्थ्यक राजाने अन्य सर्व उपस्थित
जनांना वंदन केलं आहे. मात्र माझा अपमान करण्यासाठीच मला वंदन केलं
नाहीं. म्हणून त्यांना मृत्युदंड झाला पाहिजे." सभेच्या सुख्खातीलाच झालेल्या
विवादामुळेच श्री रामचंद्रांवर हे धर्मसंकट कोसळेल. श्री विश्वामित्रांना समजा-

वणीच्या स्वरात राम म्हणाले की, “आत्ताचा हा प्रसंग संपत्यानंतर, चार दिवसांनी मी अपमान करणाऱ्याला मृत्युदंडाची शिक्षा करीन.” श्री विश्वामित्र म्हणाले, ‘प्रिय व्यक्तिची शपथ घेऊन प्रतिज्ञा करा तरच ही गोष्ट आत्तासाठी सोडून देऊ.’ श्रीरामाने विचार केला की, मला सर्वात प्रिय व्यक्तिं कोण? देवाला सर्वात प्रिय असेल तर आपला भक्तच. हच्या न्यायानुसार ते म्हणाले “मी मास्तीची शपथ घेऊन सांगतो की, ”चवथ्या दिवशी स्वास्थिकराजाला मृत्युदंड करीन.” विश्वामित्र संतुष्ट झाले.

परंतु श्री स्वास्थिक राजाने ही गोष्ट ऐकली आणि तो अत्यंत भयभीत झाला. ताबडतोब जेथे नारदमुनी बसले होते तेथे राजा गेला. त्यांना सर्व हकीगत सांगितली आणि म्हणाला, ”काही एक कारण नसताना माझ्यासारख्या निर्दोषी माणसाचा बळी घेण्याचं का वरं ठरवलं आहे? राम एकवचनी आहे. म्हणून माझा मृत्यु निश्चित आहे.” नारदमुनी म्हणाले, ”हे राजा! तुझ्या केसालाही घटका लागणार नाही. घाबरू नकोंस. परंतु तू हनुमंताला शरण जा.” स्वास्थिक राजा म्हणाला; “मी हनुमंताला जाऊन काय सांगू?” नारदमुनी म्हणाले, ‘तू फक्त चौथ्या दिवसासाठी अभय माग” स्वास्थिक राजा संध्याकाळी हनुमंता-कडे गेला आणि प्रणाम करून म्हणाला “आपण रामाचे समर्थ भक्त आणि सेवक आहात. मी आपल्याला शरण आलो आहे. चवथ्या दिवशी माझा मृत्यु आहे. कृपा करून माझं रक्षण करा.”

हनुमान म्हणाला “आपल्यासारख्या एका समर्थ राजाने मला शरण यावं ही आश्चर्याची गोष्ट आहे. तरीसुद्धा शरण आलेल्याला रक्षण देणं हा धर्म आहे. मी तुमचं चवथ्या दिवशी जरूर रक्षण करीन” स्वास्थिक राजा म्हणाला, “आपण सांगता ते मला मान्य आहे. परंतु एका महान व समर्थ राजाने मला मारण्याची प्रतिज्ञा केली आहे. म्हणून आपण आपणास सर्वात प्रिय अशा व्यक्तिची शपथ घेऊन मला वचन द्या.” हे ऐकून मास्ती म्हणाला, ‘मी रामाची शपथ घेऊन सांगतो की, मी तुमचं रक्षण करीन.”

श्री नारदमुनींच्या लीलेने तर कमालच केली. रामाने हनुमानाची शपथ घेऊन स्वास्थिकला मारण्याची प्रतिज्ञा केली आणि हनुमानाने रामाची शपथ घेऊन स्वास्थिकला रक्षण देण्याची प्रतिज्ञा केली. भक्त आणि ईश्वर धर्मसंकटात सापडले.

इकडे रामाच्या दरबाराचा आरंभ झाला. जनकल्याणासाठी प्रत्येकाला विषय देण्यात आले होते. त्या प्रमाणे काहीं कळपिनी वेदाचे महत्त्व सांगितले. कोणी ज्ञान, कोणी भक्ति, तर कोणी वैराग्यावर भर दिला. जनकल्याणाच्या निरनिराळ्या विषयांचे मार्गदर्शन केले, आणि तीन दिवसांनंतर सभा पूर्ण झाली. प्रत्येक पाहुण्याला रामाने दोन दिवस जास्त राहाण्याचा आग्रह केला सर्वजन संमतही झाले. स्वर्गातील गांधर्वांच्या गाण्याचा कार्यक्रम झाला आणि अप्सरांच्या नृत्याचा कार्यक्रम झाला.

आता चौथा दिवस उगवला. रामाला आपल्या प्रतिज्ञेची आठवण झाली. त्यांनी समर्थ राजा स्वास्थ्यकला बोलावणे पाठविलं. स्वतःच्या प्रतिज्ञेचे कारण सांगितले आणि युद्धाचा आदेश दिला. स्वास्थ्यक राजा हनुमानाकडे गेला आणि त्याने सर्व वस्तुस्थिती त्याला स्पष्ट शद्गत सांगितली. हनुमान तर मोठ्या विचारात पडला. परंतु स्वतः रामाची शपथ घेतली असल्याकारणाने प्रतिज्ञा भंग न व्हावा त्यासाठी स्वास्थ्यकला स्वतःच्या खांद्यावर बसवून युद्धभूमिवर गेला

दरबारातील सर्व आमंत्रित देव, कळपिमुनी आणि राजे हा अलभ्य प्रसंग पहाण्यासाठी रणांगणावर आले होते. युद्धभूमिवर स्वास्थ्यक राजाला हनुमानाच्या खांद्यावर बसलेला पाहून रामाला आश्चर्य वाटलं परंतु राम एकवचनी असल्या मुळे आपल्या धनुष्याला बाण लावला. स्वास्थ्यक राजा अत्यंत भयभीत झाला.

हनुमान म्हणतो, “तुमचं धनुष्य फेकून द्या आणि घावरण्याची काहीच आवश्यकता नाही. खालीलप्रमाणे चार अक्षरी मंत्र म्हणा.”

“सीताराम, सीताराम, जय सीताराम”

रामाचा बाण सण्ण करत गेला. परंतु हनुमानाला प्रणाम करून परत भात्यात बसला. रामाला फार आश्चर्य वाटलं. त्यांनी दुसरा बाण धनुष्या वर चढविला. तो बाण स्वास्थ्यक राजाकडे गेला. हनुमानाने हच्या वेळेस खालील प्रमाणे तेरा अक्षरी मंत्राचा जप करण्यास सांगितलं :—

“श्रीराम जय राम जय जय राम”

रामाच्या आश्चर्यासह बाण अर्धरूपात फिरला. राम विचार करू लागले की, पहिल्या बाणाची शक्ति त्राटिका वधामुळे क्षीण झाली असेल. आणि

दुसऱ्या बाणाची शक्ति वाली वधामुळे कदाचित कमी झाली असेल. नंतर त्यांनी तिसरा बाण काढला आणि सोडला.

स्वास्थ्यक राजा घावरला. हनुमानाने सांगितलं, हच्छा वेळेस खालील प्रमाणे सोळा अक्षरी मंत्र बोला.

“हरे राम, हरे राम, राम राम हरे हरे”

तिसरा बाण सुद्धा हच्छा मंत्र शक्तिने परत फिरला. रामाने विचार केला कुंभकर्णाच्या वधामुळे त्याची शक्ति कमी झाली असेल. म्हणून चवथा बाण पूर्ण निश्चयाने सोडण्याचा विचार केला, आणि आता बाण मारणार तोच हच्छा वेळेस हनुमानाने एकवीस अक्षरी मंत्र जपण्यास सांगितला.

“रघुपति राघव राजाराम, पतित पावन सीताराम”

हच्छा मंत्राच्या प्रतापाने रामचंद्राच्या होतातील बाण पुढे गेलाच नाही, आणि पतित पावन मर्यादा पुरुषोत्तम राम विचारात पडले.

तेवढ्यात नारद तेथे हजर झाले. त्यांनी स्वास्थ्यक राजाला, हे दिव्य युद्ध पहात बसलेल्या विश्वामित्रांनी शरण जाण्यास सांगितले. ताबडतोब राजा पळत पळत जाऊन विश्वामित्रांच्या चरणी पडला. विश्वामित्रांचं समाधान झाल्यामुळे त्यांनी रामाला हे युद्ध थांबविष्णुची विनंती केली. आणि मृत्युदंड माफ करण्यास सांगितलं. रामाने त्यांचा शद्व मानला. दरबारात आलेले आणि हे युद्ध पहात असलेले सर्व देव आणि राजे यांनी नारदमुनींना पाहून त्यांचीच ही लीला असणार अशा खात्रीने त्यांना विचारले, “अशां शुभ प्रसंगी आपण अशी गडबड कशासाठी केली? भक्त आणि देव हच्यांना समोरासमोर युद्धात का बरं आणलं?”

नारदमुनी म्हणाले, ‘तुम्हांला हे युद्ध थांबलं आहे असं वाटत आहे. परंतु तुम्ही हच्यांच रहस्य जाणाल तेव्हां तुम्हांलासुद्धा हेतु समजेल. त्यानंतर त्यांनी हनुमानाला बोलावलं, आणि सर्वांसंक्ष विचारलं, “तुम्ही रामाचे बाण परत कसे काय पाठविले?

हनुमानाने सांगितलं, “मी बाण परत पाठविलेजे नाहींत. परंतु “रामनाम” ऐकून बाणच परत गेले.” हा खुलासा ऐकून सर्व देव आणि मानव आश्चर्य-चकित झाले.

नारदमुनींनी सांगितलं, 'हे देवानों! आणि मानवानों! मला तुम्हांला हेच दाखवून द्यायचं आहे की, रामापेक्षाही 'रामनामात' जास्त सामर्थ्य आहे. रामाला लंकेला जाण्यासाठी पूल बांधावा लागला होता. परंतु हनुमान तर रामाचे 'नाव' घेऊनच पुला शिवाय समुद्र पार करून लंकेला पोहोचला होता.

नारदमुनींनी अशा रीतीने "नामस्मरणाचे" महात्म्य काय आहे ते दाखवलं. रामसुद्धा फार प्रसन्न झाले. प्रत्येक देवाने आणि मानवाने रामाला वंदन करून रामाचेच नामस्मरण करत रामाचा निरोप घेतला.

श्रीराम एवं परं बल, राम एवं परम तप
राम एवं परं तत्त्वम्, श्रीरामो ब्रह्मतारकम्
॥ओम् साईराम ॥

भक्तिमार्ग—एक विचार

श्री. वसंत वामन प्रधान
श्री गणाधिराज को. आॅ. हाऊसिंग
सोसायटी, बि. नं. २, ब्लॉक नं. ९२,
मिठागर रोड, मुळुंड (पूर्व) मुंबई ४०० ०८१

● भारतीय स्त्री जीवनात पतिव्रताधर्माला अनन्य साधारण महत्त्व आहे. रजपूत रमणींची व महाराष्ट्रीय स्त्रीयाची प्रामुख्याने व इतर प्रांतीयांचीसुद्धा सती जाण्याची प्रथा यात केवळ स्वखुशीचाच विचार ग्राह्य धरला आहे. सतीची प्रथा कायद्याने वंद केली व ती रुढी कालबाह्य ठरली. प्रस्तूत लेखांत एका विविक्षित दृष्टिकोनादून भक्ति मार्गाच्या संदर्भात पतिव्रता धर्माचा विचार केला आहे. स्त्रीला आपल्या जीवनात पति हे तिचे सर्वस्व होय हे आजही सुधारणा युगात सर्वमान्य आहे. इतकेच नव्हे तर तो भारतीय स्त्रीचा आदर्श आहे. पतीला स्त्री आपल्या जीवनाचे कायीक वाचीक मानसिक सर्वस्व अर्पण करते त्याप्रमाणे भक्तिमार्गात आपण परमेश्वराला सर्वस्व अर्पण करावे. पतीनेत्रा धर्मात स्त्री पतीच्या ठिकाणी अव्याभिचारी प्रेम करते, संत मीराबाई कृष्ण भक्तिचा उत्कृष्ट आदर्श आहे. महा सती अनुसयाने आपल्या पतीचे चरणतीर्थ घेवून ब्रह्मा विष्णू महेश यांना बाल स्वरूप दिले. व रज, तम, सत्य यांचे

एकत्रिकरण करून त्रिगुणात्मक भगवान् श्री दत्तात्रेय अवतार रूपाने प्रगट झाले, केवढे सामर्थ्य महासती पतीन्रता अनुसयेचे की भगवान् दत्तात्रेय सद्गुरुच्या भूमिकेत उपासकांचा उद्घार करीत आहेत. अक्कलकोट 'स्वामी समर्थ' व नंतर शिरडीचे श्री साईबाबा भगवान् दत्तात्रेयाचेच अवतार मानले जातात. भक्ति मार्गात मातृप्रेमाचे स्थान फारच वरच्या दर्जाचे आहे. मातृदेवोभव, पितृदेवोभव, आचार्यदेवोभव, अशा क्रमांकाने मातेचे स्थान आहे. भगवान् श्री रामकृष्ण परमहंस व त्यांचे शिष्य परम स्वदेशप्रेमी स्वामी विवेकानंद यांनी माता म्हणूनच उपासना केली व सर्वांनी परमेश्वराची भक्ति मातेच्याच स्वरूपात करावी असे त्यांनी प्रतिपादन केले. भगवान् रामकृष्ण सिद्धपुरुष होते त्यांनी अखिल स्त्रीजात स्वपत्निसह माताच मानली सारे मृदुभाव स्त्रीच्या ठिकाणी. असतात स्त्री म्हणजे मूर्तिमंत त्यागमय जीवन. साने गुरुजीचे मातृप्रेम सर्वश्रूत आहेच. आपण संसारी माणसे सांसारिक जीवन जगत असता गृहस्थ धर्माचे पालन (श्री संत-श्रेष्ठ एकनाथ महाराजांचा आदर्श समोर ठेवून) करून जेवढे त्यागमय जीवन जगता येणे शक्य असेल तेवढे जीवनांत अंतर्भूत करून विश्वाची जननी श्री साई माऊलीची अत्यंत प्रेमाने भक्ति करावी. आत्यंतिक प्रेमाची परिणती भक्तित होते, व अशा भक्तित आपल्या जीवनाचे स्थान दुय्यम रहाते, व पक्व भक्तिच्या अवस्थेत जीवनाची विस्मृति जाणवू लागते. श्रीसाई स-आई आईसह. आई अधिक काहींतरी श्री साई सद्गुरु माऊली. आईच्या प्रेमाच्या संदर्भात राजकवी यशवंताच्या चार ओळी नमूद करतो. :- चारा मुखी पिलांच्या चिमणी हळूच देई, गोठचात वासरांना त्या पाजतात गाई, स्वामी तिन्ही जगाचा आईविना भिकारी या काव्यात मातेची वत्सलता हृदयाला स्पर्श करते. त्याचप्रमाणे हेमाडपंत श्री साई सच्चरित अध्याय ३८ मध्ये लिहितात:- तान्हे बाळ खाऊ जाणे ॥ काय खाऊ ते ते नेणे ॥ दूध वाकबळ लावूनी भरवणे। काळजी ही घेणे मातेने ॥१०॥ श्री साई सच्चरित अध्याय ४० निज तान्हि या कनवाळ माई ॥ तैसा निजभक्तां प्रत्यक्ष साई ॥ बसो कुठेही धावत येई॥ कणव त्या होईल उतराई ॥२०॥ श्री सद्गुरु साईमाता याच्याही पुढे जन्म जन्मांतरीचे दुःख हरण करते. आईचे प्रेम तर साईमाता देतेच पण सद्गुरुच्या अधिक भूमिकेतून आपली जपणूक करते व जन्म मरणाच्या दुःखातून मुक्त करते. अशी ही श्रीसाई माऊली प्रेमाची निर्जरिणी, जगातील सान्या कारूण्याचे एकवटलेले प्रतीक आहे. मातेच्या मांगल्याची वत्सलता असणारी जगज्जननी, आमचे सारे दोष आमचे सारे अपराध पोटात घालणारी व नकळत सन्मार्गविर आणणारी सत्संगाची जोड देणारी, अशी ही सत्यम शिवम सुंदरम् मूर्ती आपण

एक माहिती पूर्ण लेख

श्रीसाईसच्चरितात उल्लेखिलेख्यात ग्रंथांची माहिती

ले. कर्नल मु. ब. निवाळकर (निवृत्त)

१-१४ फाईव्ह स्टार अपार्टमेंट्स
बंड गार्डन रोड, पुणे -४११००१

(१) एकनाथी भागवत

(अ. १८१७६, अ. २२१८३, अ. २७।४७, अ. ४५।४४, अ. ५२।४६)

हा ग्रंथ म्हणजे पैठणच्या सुप्रसिद्ध संत एकनाथ महाराजांनी श्रीमद्भागवत महापुराणातील ११ व्या स्कंधाची मराठी भाषेत केलेली ओवीबद्ध टीका होय. श्री ज्ञानेश्वरांच्या श्रीमद्भगवतगीतेच्या टीकेप्रमाणे ही देखील नुसती टीकाच नसून एक स्वतंत्र ग्रंथच झालेला आहे. श्री तुकाराम महाराजांनी या ग्रंथाची भंडारा ढोंगरावर एक हजार पारायणे केली होती यावरूनच याचे महत्त्व कळेल. श्री साईसच्चरितात या ग्रंथाचा वारंवार उल्लेख आला आहे. एवढेच नव्हे तर श्रीसाईसच्चरितातील ओव्या देखील एकनाथ महाराजांच्या धाटणीच्या आहेत. हा ग्रंथ एकनाथ महाराजांनी शके १४९५ साली म्हणजे सुमारे ४०० वर्षांपूर्वी लिहिला.

या ग्रंथाचे ३१ अध्याय आहेत. स्वतः एकनाथ महाराजांनीच [तसे] म्हटले आहे.

“हा एकादश नव्हे जाण । एकतिसां खणांचे वुदावन ।

एथ नित्य वसे श्रीकृष्ण । स्वानंदपूर्ण निजसत्ता ॥ अ. ३१ । ओ. ४६६ ॥

तरीपण श्रीसाईसच्चरितातील अ. १८ ओ. ८५ व अ. ५२ ओ. ४६ मध्ये या ग्रंथाचे वर्णन “बत्तीसखणी वुदावन” म्हणजे ३२ अध्याय असलेले असे कां केळे आहे हे समजत नाहीं. हेमाडपंतांकडून अशी चूक होणे शक्य वाटत नाहीं. कदाचित ही मुद्रणाची चूक असेल. परंतु आश्चर्य असे की अगदी प्रथम आवृत्ती पासून (श्रीसाईलीलेच्या अंकापासून) ते आजपावेतो “बत्तीसखणी” असेच छापलेले आढळते असो.

श्रीसाईबाबांना हा ग्रंथ फार आवडत असे. ते त्याला "रुदावनाची पोथी" म्हणत असत. आणि कै. काकासाहेब दीक्षितांकडून वाडचात भक्तांकरिता नेहमी नेहमी वाचवून घेत असत. बाबांना एकनाथ महाराजांनी या ग्रंथाला "रुदावन" म्हटलेले तो ग्रंथ न वाचता कसे ठाऊक होते याचे त्याकाळी भक्तांना एक मोठे आश्चर्यंच वाटत होते. हेमाडपंतांनी तर या ग्रंथाचा महिमा श्रीमद्भगवतगीते—येक्षाही जास्त गाईला आहे.

इभारती संवाद कृष्णार्जुनांचा । त्याहून सरस हा कृष्णोद्भवांचा ॥'

(अ. १८ ओ. ९३)

(२) भावार्थ रामायण (अ. २२ ओ. १८३)

हा ग्रंथही एकनाथ महाराजांनी लिहिलेला असून तितकाच प्रासादिक व भक्तिपूर्ण आहे. म्हणूनच काय ही रामकथामुद्दां कै. काकासाहेब दीक्षितांकडून भक्तांकरिता बाबा निःप्र वाचून घेत. हा ग्रंथ एकनाथ महाराजांनी शके १५२१ साली म्हणजे एकनाथी भागवतानंतर २६ वर्षांनी लिहिला. याबद्दल एक कथा सांगतात की एकनाथ महाराजांनी हा ग्रंथ युद्धकांडातील ४४ अध्यायापर्यंत लिहीला व देहत्याग केला. परंतु त्यापूर्वी त्यांनी आपल्या एका गायबा नावाच्या अगदी वेडसर आणि अशिक्षित शिष्याच्या मस्तकावर हात ठेवून राहिलेला ग्रंथ लिहून पूर्ण करण्याची त्याला आज्ञा केली. गायबाने युद्धकांडाचे राहिलेले अध्याय (४५ ते ९२) व संपूर्ण उत्तरकांड (१ ते ७७ अध्याय) तर लिहून पूर्ण तर केलेच परंतु त्याने रचलेल्या ओव्या देखिल नाथांच्या ओव्या इतक्याच काव्यमय व सुंदर असून वेगळ्या वाटतच नाहीत. अशा प्रकारे एकनाथ महाराजांनी आपल्या वाडमयात सद्गुरुभक्तिची जी वारंवार महिमा गाईली आहे त्याची साक्षात् प्रचिती या ग्रंथाच्या शेवटच्या रूपाने त्यांनी दाखवून दिली. गायबाने स्वतःच म्हटले आहे :-

सद्गुरुची कृपा घडे । तै पांगुळा पर्वत चढे ।

एकनाथे तेणे पाडे । केले रोकडे मज सरते ॥ युद्धकांड अ. ९२ श्लो. ७१॥

(३) ज्ञानेश्वरी उर्फ भावार्थदीपिका

(अ. ४१७८, अ. १९२२२)

हा ग्रंथ महाराष्ट्रात अत्यंत प्रसिद्धच आहे. श्रेष्ठ संत ज्ञानदेवांनी गोदावरी पासून दोन कोसावर प्रवरेच्या काठी असलेल्या म्हाळ्सापूर अथवा नेवासे मुक्कामी शके १२१२ म्हणजे सुमारे ७०० वर्षांपूर्वी व वयाच्या अवध्या १९ व्या वर्षी श्रीमद्भगवदगीता हा अलौकिक टीका ग्रंथ पूर्ण केला. हा ग्रंथ शहणजे गीतेचे नुसते मराठी ओव्यात भाषांतरच नव्हे तर एक स्वतंत्र प्रासादिक व काव्यमय ग्रंथ आहे. गीतेचे संस्कृत श्लोक ७०० च आहेत तर श्री ज्ञानेश्वरांनी त्यावर लिहिलेल्या ओव्यांची संख्या ९००० चे वर आहे.

(४) श्रीमद्भगवतगीता

(अ. ३९ व अ. ५०)

या प्रसिद्ध संस्कृत ग्रंथाबद्दल तर कुणा भारतीयाला तर सांगावयालाच नको. महर्षि व्यासांनी लिहिलेल्या महाभारतात भीष्मपर्वमध्ये अध्याय १३ ते ४२ मध्ये श्रीकृष्ण भगवानांनी कुरुक्षेत्र येथे कौरवपांडव युद्ध सुरु होण्यापूर्वी अर्जुनांला ही गीता सांगितली याचे १८ अध्याय व ७०० श्लोक आहेत. या ग्रंथातील उपदेश साक्षात् भगवान श्रीकृष्णांच्या तोंडातून निघालेला असल्याने त्याचे महत्त्व भारतीयांना इतर शास्त्रापेक्षाही जास्त वाटते.

(५) श्रीमद्भगवत महापुराण

(अ. ४३ ओ. ४२)

हे प्रसिद्ध संस्कृत पुराणदेखील महर्षि व्यासांनी लिहिलेले आहे. व भक्ति-रसाने (खास कृत श्रीकृष्ण भगवानांच्या) ओरंबलेले आहे. याचे १२ स्कंध आहेत. या ग्रंथाचा संपाद्य (सात दिवसात पारायण) नेहमी केले जाते. देहाव-सान निकट आले असतांना राजा परिक्षीताने व्यासपुत्र शुक्रदेवाकडून हे सात दिवस एकले होते व त्यामुळे त्याला सुखाने देहान्त लाभेला होता.

(६) श्रीगुरुचरित्र

(अ. १८ ओ. ४३, अ. १९ ओ. २२४)

हा फार जुना, गोड, रसाळ व प्रासादिक ग्रंथ म्हणजे श्रीसरस्वती गंगाधर यांनी क्षेत्र औढुंबर, श्रीवाडी, श्रीगाणगापूर निवासी. श्री समर्थ सद्गुरु नुसिह-

93

सरस्वती महाराज यांचे लिहिलेले चरित्र होय. हा ग्रंथ महाराष्ट्रात पूर्वीपासून फार प्रसिद्ध आहे. आणि अजूनही याचे हजारो ठिकाणी नियमाने रोज अध्ययन पठण होते. व प्रसंगानुसार पारायणे व सप्ताहाही होतात. खुद कै. दाभोलकर (हेमाडपंत) यांचा ४० वर्षांच्यावर या ग्रंथाचा पाठ होता. या गृहचरित्राचे ५२ अध्याय आहेत व कै. दाभोलकरांचा (हेमाडपंतांचा) ही आपले श्रीसाई-सच्चरित अवतरणिकेसह ५२ अध्यायात पूर्ण करावयाचा बेत होता. परंतु त्यांचा अचानक देहान्त झाल्याने व अवतरणिकेच्या ओव्या न सापडल्यामुळे कै. वा. वि. देव (बाबांचे बाळ) यांना कै. दाभोलकरांचे चिरंजीव श्री. गजानन राव यांच्या सहाय्याने ५३ वा अध्याय लिहून ते चरित्र पूर्ण करावे लागले.

(७) श्रीविष्णुसहस्रनाम स्तोत्र

(अ. २७ ओ. ७३, अ. १९ ओ. २२३)

हे संस्कृत भाषेतील स्तोत्र भीष्मपितामहांनी युधिष्ठिराला सांगितले होते. व महाभारतात अनुशासन पर्वात आलेले आहे. हे वरेचसे मोठे म्हणजे १४२ श्लोकांचे आहे. त्यात श्रीविष्णुच्या एक हजार नावाचे श्लोक मात्र १०७ असून बाकीच्या श्लोकात प्रास्ताविक व फलश्रुति सांगितली आहे. हे स्तोत्र मोठे असले तरी म्हणायला सोपे व लयबद्ध आहे. शिरडी येथे श्रीसाईबाबांच्या मंगलस्नानाचेवेळी हे म्हटले जाते. या स्तोत्राचे फल अत्यंत श्रेष्ठ आहे. म्हणूनच की काय श्रीसाईबाबांनी एका रामदास्याची विष्णुसहस्रनामाची पोथी घेऊन ती बळेच शामाला, आपल्या लाडक्या भक्ताला दिली व त्याला पाठ करण्यास सांगितली. कै. दाभोलकर, कै. दासगणू महाराज व स्वर्गेय श्री राधाकृष्ण स्वामी यांचा हे स्तोत्र रोज म्हणण्याचा नियम होता.

(८) श्रीरामरक्षा स्तोत्र

(अ. १८ ओ. १३)

हे संस्कृत भाषेतील स्तोत्र बुधकौशिक ऋषिनी रचिलेले असून याचे फक्त ३८ मंत्रमय श्लोक आहेत हे सर्व संरक्षक असल्याने फार प्रचलित आहेत. हेमाडपंतानी अठराव्या अध्यायात या स्तोत्राचा उल्लेख स्वतःवर बाबांनी राधा-बाईच्या गोष्टीरूपाने केलेल्या अनुग्रहाचे वर्णन करताना केलेला आहे. त्याकाळी प्रचलित मत होते की गुरुने सांगितलेला उपदेश इतरांना सांगू नये व सांगितला तर तो विफल होतो. त्यावर हेमाडपंतानी बुधकौशिक ऋषिंचे उदाहरण घेतले.